

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.fpvmv.umb.sk/politickevedy>

Autor(i) / Author(s): Pecka Emanuel
Článok / Article: Cesta k nápravě člověka a světa v díle J. A. Komenského / The Road of Reform Human and World in the Work of J. A. Komensky
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

PECKA, E. 2011. Cesta k nápravě člověka světa v díle J. A. Komenského. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 14, č. 1, 2011. ISSN 1338 – 5623, s. 147 – 149. Dostupné na internete: <http://www.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/1_2011/PECKA.pdf>.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

CESTA K NÁPRAVĚ ČLOVĚKA A SVĚTA V DÍLE J. A. KOMENSKÉHO

Emanuel Pecka*

PÁNA, L.: *Komenského teologická politika (Cesta k nápravě člověka a světa)*, Skalica: Stredoeurópska vysoká škola v Skalici, 2011, s.198, ISBN 978-80-89391-13-4

Lubomír Pána se ve své monografii zaměřil na analýzu problematiky, která v komeniologické bibliografii postrádá výraznějšího zastoupení. Tematicky nejbližší jsou studie **Klase Schallera** z roku 1971 (*Die politische Pedagogik des J. A. Comenius*, 1971). Je proto zřejmé, že již výběrem tématu je předkládaná práce dílem, které lze zařadit do kategorie původních výstupů.

Monografii autor založil na věcné analýze tématu v chronologickém rámci, tedy přístupu, který se v současné politologii řadí mezi kognitivně významné a přínosné. Vzhledem k životu a dílu **J. A. Komenského** odpovídá tento přístup principu adekvátností. Usiluje o zachycení problematiky několika epoch od konce 16. století po rok 1670. Jde o epochy, v nichž konfliktní proces politického myšlení a jednání bývá dočasně vyrovnáván jednotlivými faktory rovnováhy a harmonie. Větším dílem, jak ukazuje život **J. A. Komenského**, jde o epochy naplněné vnitřními a vnějšími konflikty, vzedmutou emocionalitou, heretismem, renegátstvím, morálním úpadkem, ale také odvahou, rozhodností a vysokou morální úrovní jednotlivých osobností, sociálních skupin a národů. Kniha zachycuje **Komenského** reflexe složitých sociálně politických problémů daných epoch a jeho úsilí o jejich nápravu.

Autor knihu rozvrhl, právě s ohledem na potřebnou sdělnou hodnotu, do úvodu a pěti kapitol. Vhodné je zařazení literatury a antologie z díla **J. A. Komenského**. To vše je dobrým předpokladem pro jeho hodnocení a zaměření zejména na Obecnou poradu o nápravě věcí lidských. Postihl tak velmi přesně

* Prof. PhDr. Emanuel Pecka, Csc. působí jako profesor na Katedře politologie Vysoké školy politických a společenských věd v Kolíne, Česká Republika, e-mail: pecka@vpsv.cz.

nosný základ **Komenského** pansofie, který je obsažen v metodologii konsensu a equilibria. To jsou kategorie, které u **Komenského** byly „*nástrojem shody, dohody, vzájemné souladnosti a touhy, pokory a míru.*“ (s. 19) Právě toto zaměření tvoří jádro **Komenského** teologie a chápání smyslu politiky. V tomto duchu chápal i sociální nerovnost jako spravedlivou a odmítal vzpouru či revoltu jako nesprávnou cestu řešení. Autor postihl v celém vývoji této velké osobnosti nejen teologickou pokoru, ale i projevy politické aktivity v četných krocích směřujících k nápravě mocenských rozporů.

Mnohé o těchto aktivitách vypověděl autor ve třetí, čtvrté i páté části knihy. **Komenského** vidí i nadále jako teologa s významnými akcenty na konsenzus a rovnováhu, ale s vědomím, že existuje lidské poslání na tomto světě. Navíc mohl ukázat na skutečnosti, které **Komenského** charakterizují jako osobnost překračující rámec své doby, podobně např. jako **F. Bacon**.

Meritum třetí kapitoly tvoří fundovaný myšlenkový rozbor **Komenského** spisu Cesta světla, obsahující projekt nápravy nejen v oblasti církevní a edukační, ale také v oblasti společenské a politické. Autor zde prokázal svou schopnost práce s prameny a dovedl celý závěr této kapitoly k vyjádření, „*že Komenského reformní projekt je ojedinělý svou komplexností, neboť se snaží začínat již od vzdělávání a vrcholí v oblasti společenského a politického uspořádání.*“ Kniha **Komenského** teologická politika je bohatá nejen na množství odkazujících studií. Autor správně zdůrazňuje, že **Komenského** putování (Lešno, Londýn, Blatný Potok) má svoji niternou stránku a připomíná, že vedle Lešna byl Púchov jeho dalším domovem. Ucelenost a provázanost výkladu prokázala nejen fundovaný přístup k šířce proměn této etapy **Komenského** života. Mluvím-li o fundovaném přístupu k šířce tohoto období, pak bych chtěl zdůraznit, že za prioritní pokládám úspěšnou snahu vyjádřit vůdčí ideu **Komenského** putování po zemích Evropy, touhu a naději pomoci vlastnímu národu.

V této souvislosti je třeba poznamenat, že rozhodující vliv, jak také autor uvádí, na **Komenského** rozhodnutí působit v Blatném Potoku, měl **Mikuláš Drabík**. Důvěrný vztah **Komenského** k **Drabíkovi** byl založen zřejmě na jejich seznámení se v době mládí, a proto měl i silnější citový základ. **Komenského** názorový postoj, plány na nové uspořádání světa, předznamenávaném pádem papežství a **Habsburků**, byly v proroctví **Mikuláše Drabíka** povzneseny do evropského významu a on žádal jejich zveřejnění.

Ve čtvrté kapitole považují za podstatné a podnětné podkapitoly Mírové soužití – základ teologické politiky (4.2), Politika – obraz společenského stavu věci (4.3), Morální principy politiky (4.4) a Prorocká výzva prorokům světla, vzdělavcům Evropy (4.5).

Otázky války a míru tvoří neoddělitelnou součást diskusí pracovníků společenských věd. Sám jsem se touto otázkou zabýval a autor tuto snahu nenechal bez povšimnutí. Chtěl bych proto vyzvednout jednu myšlenku, kterou autor postihl velmi přesně: **Komenský** byl nejvýznamnějším mluvčím českého exilu, propagujícím jednotu protestantských států jako hlavního činitele v boji proti papežství a císařství. Tento boj má však v duchu **Komenského** humanistický podtext, princip, zásadu, vyjádřené slovy, jež autor opakovaně připomíná: „*Ve společném jednotě, v rozdílném svoboda a ve všem láska.*“

Poslední kapitola nese netradiční název: Konec nekonečného příběhu. Autor v ní dokázal nejen provést určitou syntézu jím prezentovaných názorových postojů k dílu **Komenského**, uvedl rovněž se znalostí problematiky i názory, které **Komenského** hodnotí jako neúspěšného politika a konstatoval: „***Komenský** je označován jako neúspěšný politik. Komenský neměl žádnou politickou moc, jeho idea politiky jako nápravy věcí lidských, ovládní především sama sebe hledala pouze náhradu, zdroj, který měl vyjadřovat sílu slova, ne mocných...*“

Celkově lze knihu hodnotit jako originální příspěvek k náročnému tématu. Navíc jde o práci prezentovanou kultivovanou formou sdělení jak po stránce vědecké i didaktické.